

Felhívjuk a figyelmet, hogy az alábbiakban közölt dokumentum az igehirdető, Sípos Ete Zoltán kézírata, amelynek publikálása szerkesztés nélkül történik, és az igehirdetésében elhangzottakkal nem feltétlenül szóról-szóra egyezik meg!

2013. március 17-én az újszegedi református templomban elhangzott igehirdetés háttéranyaga

Cím: A humanizmus

(sorozat: A kultúra jellemzése 4.)

Lekció: Dániel 4, 27-34.

Textus: Dániel 4,27

Vázlat:

- 1) A humanizmus lényege**
- 2) A humanizmus megnyilvánulásai**
- 3) A humanizmus következményei**
- 4) A humanizmus és a Biblia**

Alkalomról-alkalomra a Biblia tükrét tartja Isten elénk, hogy abba nézve meglássuk saját kultúránk, társadalmunk tükörképét. Egy olyan kultúra és társadalom tükörképét, amelyik megvetően hátat fordított Istennek, s helyette önmagát isteníti. Őt nem szereti, de szereti önmagát! Az Ő értelme megnyilatkozását, bölcsességét, kinyilatkoztatását mélyen megveti, de korlátlanul bízik önmagában és csak a maga eszére támaszkodik. Hová vezet ez az alapvető – ez a legalapvetőbb – bűn? Az eddigiekben láttuk, hogy ezért az alapvető bűnért először is a békesség/rend/harmónia elvesztésével kell fizetnünk! Azután láttuk, hogy az Isten megtagadásának következményeként kialakult az evilágiság – vagyis az a világlátás-életérzés, hogy nincs felettünk senki: nincs menny-pokol, nincs Sátán, de Isten se, nincs lélek, nincs örökélet, kárhozat. Csak az van, amit látunk, tapasztalunk – az evilág. Nem látjuk azt, ami éppúgy a valóság része, mint amit látunk, érzünk, tapasztalunk, fogunk testi érzékszerveinkkel. Csak ez az abszolút zárt világgépezet, a maga ok-okozati törvényével, ami irányítja az eseményeket, hacsak a véletlen közbe nem avatkozik. Ma pedig az ember Isten ellen való fordulásának lássuk egy harmadik következményét: ez pedig a jelenkori ateista humanizmus.

Mielőtt ebbe belemennénk, hadd válaszoljak azoknak, akik azt kérdik: minek ezekről beszélni? Nos, először azért foglalkozunk ezekkel a korjellelmzőkkel, hogy saját

korunk igazi arcát megismerjük – sokan annyira hozzászoktak ezekhez, hogy tán fel se tűnik nekik, hogy milyen szellemi közegben élünk és hogy az, amiben élünk kifejezetten abnormális, mivel az Isten elleni lázadás, azaz a bűn következménye! Ezért nem is szabad elfogadni, hogy ilyen a világ, hanem küzdeni kell ellene! Azután másodszer azért foglalkozunk a bűnnek ezen következményeivel, hogy esetleg önmagunkban is felismerjük őket és rájövünk, hogy ha ránk is jellemzőek ezek, akkor nagy bajban vagyunk, mert ezek azért vannak, mert még nem rendeztük kapcsolatunkat Istennel, Jézus Krisztus érdeme alapján, nem tértünk vissza hozzá teljes szívből! Lelkesítsen ez arra, hogy bűnbánatot tartsunk és visszatérjünk az evangéliumba vetett hittel az élő Isten, az Ige oldalára!! Harmadszor azért is fontos ezeket a bűn miatti korjellemzőket szemügyre vennünk, mert ezek ismerete segít minket a kortársaink megértésében és a velük való beszélgetésekben, sőt, a feljűk való bizonyágtételben! Ha ugyanis ezt vagy azt – az elhangzottak alapján – észrevesszük az életükben – amit ők általában nem vesznek észre vagy letagadnak – tudjuk mivel szembesíteni őket, rá tudunk mutatni, hogy nézd, ez az alapvető istentelenség következménye, s hívni tudjuk őket az Úrhoz való visszatérésre, állapotuk egyetlen orvoslása ugyanis éppen ez! Tehát ami elhangzik, segítség lehet abban, hogy lássuk, amit látnunk kell, jobban tudjunk kortársainkkal beszélni, s bizonyágot tenni Istenről, s Jézusról, aki a Hozzá vezető egyetlen út! Végül negyedszer: oda szeretnék ezen elemzések végén elérni, hogy ha ebben a világban, ilyen korszakban él ma az istenfélő hívők népe – milyennek kell lennie egy ilyen szellemi-lelki atmoszférában egy hívőnek, sőt – egy bibliás keresztyén gyülekezetnek, hogy világíthasson, s Isten illetve Jézus Krisztus jó tanúja legyen!?

Akkor most térjünk vissza mai témánkhoz – a humanizmushoz, ami a bűn – az Isten ellen való lázadás – következménye.

1) A humanizmus lényege

A humanizmuson értem itt azt az alapvető meggyőződést, miszerint az ember a mindenség központi szereplője. Manapság ez az alapmeggyőződés összekapcsolja egymással a kultúra különböző területein ténykedőket: a politikusokat, pszichológusokat, pedagógusokat, bölcsészeket, újorthodox teológusokat, de a gazdasági élet vezetőit, a filozófusokat s az utca emberét is. Ez a közmegegyezés ott lüktet a filmekben, regényekben, közéletben, politikában – mindenben. Megjegyzem, hogy a köznyelvben a humánus szó jelenti az emberekkel való emberbaráti törődést, emberiséget, emberségességet is, amikor igyekszünk jól bánni egymással, segíteni valakinek, de lássátok, hogy a humanizmus ennél sokkal mélyebb: tudniillik az a meggyőződés, hogy az ember áll a mindenség központjában. A szofista filozófus, Prótagorasz (kb. i.e. 480-410) állítása szerint: „minden dolog mértéke az ember, a létezőké abban, hogy léteznek, a nem létezőké abban, hogy nem léteznek” - ezzel jelzem, hogy a humanizmus gyökerei a régmúltba nyúlnak vissza. Már maga a humanizmus kifejezés is erre utal: merthogy minden olyan fogalom, amiben az „-izmus” szerepel, valaminek-valakinek a megistenítését,

abszolút központba állítását jelenti: humanizmus= az ember abszolutizálását, trónra ültetését jelenti. De nem szabad itt elfelednünk, hogy – különösen az újabb kori humanizmus – egyenesen az ateizmus szülötte, annak gyermeke. Az 1973-ban kiadott második humanista kiáltvány ezt mondja: „Éppúgy, mint 1933-ban, a humanisták ma is úgy gondolják, hogy a hagyományos istenhit, különösen az imákat meghallgató Istenbe vetett hit, mely szerint Isten az emberekért él és gondoskodik róluk, meghallgatja és megérti imáikat, s képes cselekedni is hatásukra – bizonyíthatlan és túlhaladott hit. A kritikátlanul elfogadott megváltástan káros eszmének minősíthető, mert a földi élet után elérhető mennyország hamis reményével vezeti félre az embereket. Az ésszerűen gondolkodók a túlélés más eszközeit keresik.” „Nem-teisták vagyunk, így számunkra az ember az első, nem az Isten, s a természet az első, nem az istenség.” Tehát a jelenlegi humanizmus egyértelműen az embert isteníti meg. Ma már ez általánosságban elfogadott, egészen természetesnek tűnik, a legtöbb ember szemében teljesen normális, pedig se nem természetes, se nem normális. Mi lássuk, hogy az istentagadó ember a maga kis zárt világában-evilágiságában él, de egyre növekvő szellemi-erkölcsi káoszban, s eközben az embert tartja a mindenség központjának, s végső vonatkoztatási pontjának, abszolút mértékének. Világunk fényes külsőségei mögött sötét árnyékként lebeg ez a szellemi alapmeggyőződés, tudniillik az ember piedesztálra emelése, ami az Isten, a Biblia és keresztyén hit elutasításának, megtagadásának következménye: Ő nem kell, nincs, halott – az ember az isten.

Rendkívüli megerősítést ad ennek a gondolatnak az ún. humanista pszichológia. (C. Rogers; A. Maslow; E. Fromm) Az önbecsülés, önszeretet pszichológiája a '70-es években terjedt el egészen Amerikában és onnan az egész világra. Eszerint a boldogság hiánya ennek hiányára vezethető vissza, a terápia célja ennek kialakítása, megerősítése. Ez a pszichológia nem kíván tudni bibliai értelemben vett bűnről, illetve azt elnevezi az önszeretet-önbecsülés hiányának. Ezzel felszámolja a bibliai bűn-fogalmat – ezzel természetesen a megváltás/üdvösség fogalmát is megfosztja valódi tartalmától. Ezt a pszichológiát sajnos átvette és mind máig hangoztatja a keresztyénség is.

Keresztyén házasságos és gyereknevelési könyvek százai (pl. Dobson könyvei) íródtak ebben a szellemben. Ebbe az irányba inspirálva protestáns, evangéliumi hívők százezreit. Mindez hatalmas hátszelet biztosít az én-központúság, önimádat, önbecsülés, önszeretet - önfogadás humanista doktrínájának és segíti azt integrálódni a társadalom és egyház szövetébe. Itt megjegyzem még azt, hogy ez az eszme, tudniillik az emberközpontúság eszméje a sátánizmus lényege is. Annak idején A. Crowley, a sátánizmus apostola így fogalmazott: „Tedd, ami jólesik, ennyi a szabály, hisz istenek vagytok mind!” A sátánizmus gyakorlatilag rituális egoizmus. A humanizmus is az. Azok a jelszavak, amikkel manapság mindenfelé – filmekben-reklámokban – is találkozunk, voltaképp a

sátánizmus jelszavai: „vedd el, ami jár neked!” „Csak rólad szól!” „Megérdemled!” „Nincs csodálatra méltóbb az embernél!” „Ne fojtsd el vágyaid! Elégítsd ki kívánságaidat!” „Szeresd magadat!” Sapiienti sat!

2) A humanizmus megnyilvánulásai

A humanizmus azonban nem marad egy ilyen általános gondolat, hanem annak életében, aki tudva-tudatlanul hisz ebben, annak számára személyessé válik. A személyessé vált humanizmus – emberközpontúság, az egyes ember életében – így a mienkben is, akik itt ülünk - különböző formákban válik tetten érhetővé, néhányat hadd vegyek sorra.

a) A humanista – individualista ember. Azaz nem úgy gondol önmagára, hogy én az Isten képmása vagyok, így Előtte állok, neki vagyok felelős, akarata irányadó a számomra, keresem, hogy mire is alkotott s mit is mondott, hogyan éljek – nem! A humanista úgy gondol magára, mint akinek semmi kapcsolata Istennel, Isten nélkül gondolja el magát s úgy véli, hogy életének abszolút központja – ő maga. Abszolút szabad: szuverén; autonóm: öntörvényű. Ezekben nincs, aki korlátozza. S önmagán kívül nincs is senki, akinek elszámolással, felelősséggel tartozna. Nem áll senki felette, se az időben, se az örökkévalóságban. Teljesen önmagában látja magát – önmaga körül forog. Én-én-én. Egy hajszálnál is kevesebb választja el ezt a meggyőződést az egoizmustól, önzéstől, attól, hogy valaki csakis a maga érdekeit tartsa szem előtt. Az ilyen embernek a másik is csak azért kell, hogy belőle táplálkozzon-gyarapodjon – mintegy élősködő; s hizlalja saját büszkeségét. Az ilyen ember - a családban, munkahelyen – önmagát – saját vágyait, álmait, terveit, céljait igyekszik mindenáron megvalósítani – önmegvalósító. Önmagától van elbűvölve – elég önmagának (önelégült), azt hiszi, hogy nincs szüksége senkire-semmire – Istenre különösen nem. Önmagáért-önmagának élő ember, aki egészségét, életét a kezében tartja. Az ilyen ember szereti önmagát, mindennél jobban, sőt, imádja magát. S közben öntelt, önhitt, mérhetetlenül elbizakodott, hiú ember. Taníthatatlan, inthetetlen. Rendkívül szereti önmagát dicsőíteni: dicshimnuszokat zeng magáról – tömjénezi magát és másoktól is ezeket várja. Ennek a mentalitásnak jegyében állnak a „mert én megérdemlem” szövegek, „majd én megcsinálom, mert képes vagyok rá”, „majd én megoldom”, „majd én segítek magamon” típusú szövegek! Önmagam számára én vagyok a végső vonatkoztatási pont. Én vagyok minden dolog mércéje. Én és Én vagyok önmagam istene. Ma ez teljesen általánossá vált meggyőződés. Szinte mindenki egy autonóm individuumnak tartja magát, akinek első és utolsó gondolata s szava: én. Ez az individualizmus. Ismerős? Aki így gondolkodik – az humanista – istentagadóan önistenítő.

b1) A humanista abszolutizálja saját értelmét: ezt nevezzük racionalizmusnak. Én csak a magam elméjére támaszkodok. Elvetek minden más forrást, különösen Isten beszédét, a Bibliát. Az én elmém minden igazság forrása. Majd én az eszem segítségével feltárom a valóságot-igazságot, nem kell, hogy nekem valaki besegítsen. Majd én megmagyarázom a világot, megválaszolom a kérdéseket és megoldok minden gondot úgy, hogy közben Istennel, kijelentésével mit sem törődök – minek az. Az érdekel, hogy mit mondott Einstein, Marx, Crick vagy nem tudom kicsoda. De, hogy Isten mit mondott – az nem. Az én véleményem szerint – ismerjük ezt. Isten azt mondta, DE én úgy gondolom! Csak a saját esze, véleménye, meglátásai az irányadók a számára. Lessing halála után jelent meg egy értekezése: Ein Christentum der Vernunft – címmel. Ebben kifejti, hogy szerinte az ész képes arra egyedül, hogy az ember előtt megvilágítsa az utat, amin járnia kell élete során. Nem a természetfeletti Istenbe vetett hit, vagy más vallási igazságok szükségesek ahhoz, hanem az ember belátása-megértése. A kifejlett értelem, csiszolt ész belátja, hogy erkölcsileg mi a jó, mi a szükségszerű és ez oda vezet, hogy az erkölcsösen is fog élni. Kant úgy mondta, hogy felismeri az erkölcsi imperatívuszt és meg is teszi.

b2) A humanista abszolutizálja az érzéseit, előérzeteit. A lelkem megsúgja pl. a helyest, a jót, az igazat – merthogy az érzéseim megbízhatóbbak, mint Isten szava. Az érzelmekre való hagyatkozásban is megnyilvánul a humanizmusunk. Nem Istenre, hanem a saját sejtéseinkre, érzéseinkre, vagy embertársaink hasonló érzéseire, hangulatára hallgatunk. Istentől függetlenül, majd mi! Amit az eszünk vagy érzéseink nem hagynak jóvá, az nincs, nem úgy van, hazugság. S ezzel mi vagyunk a végső bírái mindennek – fölé emeljük magunkat a Bibliának is – felülbíráljuk, ez így van, az nem úgy van – pedig a Biblia Isten szavaként áll elénk. Nem ismerjük el, hogy egykor más fog felettünk ítélni – majd mi fogunk magunk felett ítélni, s megmondani, hogy méltók vagyunk-e bármire, vagy nem.

b3) A humanista abszolutizálja az akaratát. Én ezt akarom és kész. Isten akarata nem számít. Hogy Ő mit akar, hogy higgyek, hogy tegyek, hogy gondoljak, hogy miként éljek – az kit érdekel. Az számít, amit Én akarok!

c) A humanista meg van győződve arról, hogy ő – értelem-érzelem-akarat tekintetében – tulajdonképpen lényegében jó. Én alapjában véve egy jó ember vagyok. Legfeljebb jellemhibáim vannak. De dolgozom rajtuk. S azért van előrehaladás, lassan tökéletesedek. Lehet, hogy van a környezetemben néhány bűnöző, vagy különc, de ez nem változtat azon, hogy én – alapjában véve – jó vagyok. Azt hiszem magamról, amit a nagy humanista, Goethe mondott az emberről: „Az ember nemes, segítőkész és jó.” Sokan ezt még ráadásul

alapvetően keresztyén gondolatnak is tartják, javarészt azért, mert – különösen manapság – sok humanista ígéretet nem hajlandó az ember romlottságáról beszélni, ellenben folyamatosan az emberben lévő jóra apellálnak, amikor felszólítják őket, hogy éljenek lelkiismeretesen, tegyenek jót, legyenek jók s bontakoztassák ki a lényegükben rejlő jót. Segítenek ebben a szülők is, akik humanista módon nevelik a gyerekeiket és azt feltételezik róluk, hogy a gyerek is lényegében jó, csak a neveléssel le kell, de hát le is lehet faragni személyiségükről azt, ami rossz, meg lehet őket nevelni. Van bennük valami jó, amire építkezhetünk, amit aktivizálhatunk, amit kibontakoztathatunk a nevelés során és így a gyerek egyre jobb lehet! Akit ebben a szellemben neveltek, az óhatatlanul átveszi ezt a gondolatot és magára úgy néz, mint egy alapvetően jó emberre, akivel az Istennek se lehet semmi baja!

d) A humanista magát tekinti az erkölcs mércéjének: a jó és rossz meghatározójának. A humanistát – különösen manapság – etikai relativizmus jellemzi – antinomiánusok abban az értelemben, hogy Isten törvényét nem tartják abszolút normának. A humanista ember nem akar tudni arról, hogy az erkölcs Isten jellemére és az azt kifejező isteni parancsolatokra épül! Hogyne! Rám épül – gondolja és mondja. Ránk épül – az emberek közvéleményére, a statisztikai átlag határozza meg, hogy az abortusz jó vagy rossz – mi mondjuk meg, nem Isten. S a magam számára Én mondom meg egy adott helyzetben, hogy mi a jó vagy rossz. Bűn az, amit én annak tartok, s erény az, amit én annak minősíték – Istennek ehhez semmi köze. Lehet, hogy Isten szerint bűn az önközpontúságom, de szerintem nem az. Isten elmehet, ahová akar a véleményével! Ha én nem ítélem el magam valamiért, akkor az jó volt, még ha Isten törvénye szerint bűn volt is. Isten azt mondja, ne kívánd, ami felebarátodé – én kívánom, s ebben mi volna rossz, kérdem. Isten azt mondja, ne paráználkodj – de hát így nem lehet élni, mondom és paráználkodok. Nem is érti az ilyen ember, hogy Isten miféle bűnökért is büntette meg Jézust! Az Ő törvényének megszegéséért? De hisz az nincs is érvényben! Igaza volt Dosztojevszkijnek: „Ha Isten halott – minden szabad.” – mert az ilyen ember, adott helyzetben mindent megenged magának, s nincs az a szörnyőség, amit ne tudna igazolni, megmagyarázni, hogy megnyugtassa magát – s büntelenségét igazolja maga és mások előtt. Ha így gondolkodsz – humanista vagy!

e) A humanista önmaga dicsőségéért fárad: szüntelen azt akarja, hogy engem dicsérjenek, engem magasztaljanak, én ragyogjak! Isten dicsősége hidegen hagyja. Törekvése, hogy kikényszerítse – házastárs a másiktól, gyerek a szülőtől, szomszéd, munkatárs. A humanista mindtől ugyanazt akarja: rám nézzenek fel, nekem tapsoljanak, engem ismerjenek el, én álljak rivaldában! Csaknem minden tette mögött ott húzódik ez a motívum. Azért viselkedek úgy

ahogy, teszem azt amit – sokszor extrém dolgokat is, – mert én akarok a középpontba kerülni! Beszéljenek rólam, tartsanak jó fejnek, ismerjenek el, dicsérjenek, vagy irigyeljenek.

f) A humanista elkezdi a saját élvezetét kergetni. Élményt, örömet akarok! Az élvezetért fogom életem és vérem, pénzem adni, ez a főcélo! Önmagam élvezetéért-kényelméért, öröméért - minden áldozatra kész vagyok! S el is várom, hogy szórakoztassanak, élvezetet-élményt nyújtson nekem mindenki. A templom, az áruház, minden. S az élvezet-hajszolásban ugyanúgy önző, egoista, mint minden másban. Senkire nincs tekintettel. A lényeg, hogy ő maga élvezzen, szórakozzon, örüljön – másokkal ki törődik?!

g) A humanista abszolutizálja a szabadságot, az egyén szabadságát. Ezt Rousseau vezette be a köztudatba, és azóta hangoztatja a humanista világ, mindegy, hogy bal-, vagy jobboldali. A Durant testvérek vele kezdik a modern ember történetét, állítva, hogy nem lehet megérteni azt önélküle és igazuk is van. Rousseau felismerte, hogy a racionalisták a természetet illetve világot egy zárt-öntörvényű gépezetté tették. De akkor, mondta – hol a szabadságunk?! Logikusan a kettő nem létezhet együtt – a világ vagy egy gép, vagy nem az. Ha gép, akkor nincs szabadság. Rousseau szerint azonban a kettő megvan együtt. Az ember egyfelől a gépezet része, másfelől le akarja rázni a meghatározottságát. Fogságából szabadulni akar. Így alakult ki a bohém élet mintája. Hősök voltak a bohémek! Akik nem ismertek el semmiféle korlátozást, zabolátlanok akartak lenni. Még a civilizációban is az ember szabadságát korlátozó erőt láttak, ennek jegyében írt Rousseau a gyereknevelésről. Számára és követői számára a legfontosabb, hogy semmi, még Isten véleménye, az Ő törvényei sem korlátozhatják az emberi szabadságot. Ez a szabadságeszme állt a 60-as évek diáklázadásai mögött. Nem véletlen, hogy állandóan ettől visszhangzik az EU parlament baloldali része. Az emberi szabadságjogok, alapvető szabadságjogok. Mindent legyen szabad! Szabadságot kell biztosítani az anyának, hogy megölje gyermekét a méhében. Szabadságot kell biztosítani az azonos neműeknek! Szabadságot a házasságon kívüli szexre, szabadságot a drogok élvezetében! Szemükben az emberi szabadság legkisebb korlátozása is – halálos bűn. Azonnal diktatúrát kiáltanak. A „szabadság, egyenlőség, testvériség” jelszavában, a szabadság ezt a szabadságot jelenti – az Istentől leválasztott szabadságot, ahol mindenki azt mond és csinál, amit akar! De ne feledd soha, hogy akik azt kitalálták, az egyik legvéresebb diktatúrát vezették be a szabadság nevében Franciaországban! Mindent szabad volt, csak ellentmondani Isten nevében – azt nem. (Emögött áll a dialektikus gondolkodás, miszerint nincsenek valós ellentétek. Senkinek nincs igaza, minden mindent kiegészít.)

h) A humanista – végtelenül büszke önmagára. Ez a büszkeség ott volt már az összes ókori világbirodalom uralkodóiban, de közembereiben is. A reneszánszban. „...az emberi fajhoz nem kapcsolódik isteni cél, nem törődik vele isteni gondviselés. Bár még sok mindent nem tudunk, mi, emberek vagyunk felelősek azért, amik vagyunk és amik leszünk. Egyetlen istenség sem fog megmenteni bennünket; saját magunkat kell megmentenünk.” (II. Humanista Kiáltvány)

i) A humanista azt hiszi, hogy ő váltja meg önmagát. Illetve a humanisták váltják meg a világot. Ez utóbbit sugallja mindkét Kiáltványuk (1933/1973). Magukat úgy ajánlgatják, mint az emberiség megmentőit! Mintha mi se történt volna az eltelt századok alatt a humanizmus jegyében. Mintha mindahhoz a rémséghez nekik semmi közük nem volna. Említik, ugyan, de úgy, mintha ahhoz a humanizmusnak, ami az ateizmusból nőtt ki, az égvilágon semmi köze nem volna. Magukat még mindig egyféle messiásként próbálják rátukmálni – egyébként féligazságok hangoztatásától sem visszariadva – az emberiségre. Eszük ágában nincs felelősséget vállalni azért, amit eszméjükkel előidéztek ők, vagy nagyra becsült elődeik. A világmegváltó eszme pozíciójában tetszelegve írják: „A történelem jelenlegi állapotában az egész emberiség iránti elkötelezettség a legmagasabb rendű elkötelezettség, amire képesek vagyunk; meghaladja a szűk egyházi, állami, párt-, osztály- és faji érdekeket, miközben az emberi képességek és lehetőségek tágabb egységben való integrálása felé halad. Mi is lehetne nagyratörőbb cél az emberiség számára, mint hogy minden tagja, elméletben és gyakorlatban egyaránt, egy világközösség polgára legyen? Ez klasszikus elképzelés, de most új étellel tölthetjük meg. A humanizmus ebben az értelemben egy erkölcsi erő, amely az időt a maga oldalán tudja. „Hiszük, hogy az emberiségnek megvan a képessége, az értelme, a jóakarata és az együttműködési készsége ahhoz, hogy az elkövetkezendő évtizedekben megvalósíthassa ezeket az elképzeléseket.” (2. Humanista Kiáltvány) *Kenneth Phifer* (unitárius pap) a következőt írja *Egy humanista hite* c. esszéjében: *A humanizmus arra tanít minket, hogy erkölcstelen dolog Istenre várni, hogy ő cselekedjen érettünk. Nekünk kell cselekednünk azért, hogy véget vessünk a háborúknak és a bűnözésnek, korunk és az eljövendő korok kegyetlenségének. Nekünk különleges hatalmunk és erőnk van: nagy-nagy szabadságunk van abban, hogy eldöntsük, mit tegyünk. A humanizmus azt mondja nekünk: bármi legyen is filozófiánk az univerzum természetét illetően, végső fokon miénk a felelősség azért, hogy milyen világban élünk.” A humanista hiszi, hogy üdvözíti önmagát is!*

Hadd utaljak rá, hogy a humanizmus nagyon erősen hatott és hat a keresztyénségre is.

3) A humanizmus következményei

Nem maradhatott következmények nélkül az, hogy a humanizmus trónra emelte az embert, az egyént. Előidézte az én kultuszát. Lehet, hogy a humanizmus hivatalosan nem ezt szándékozta, csakhogy lényegénél fogva mégis ezt idézte

elő. Piedesztálra emelte az embert, az egyéniséget, – mégpedig minden természetfeletti, isteni ellenőrzés nélkül – hát az egyén a középpontba áll. Aki abban a hiszemben él, hogy ez a középpontba állított ember alapvetően jó, ne csodálkozzon, ha kiderül, hogy a középpontba állított ember nem alapvetően jó, hanem alapvetően gonosz! Nem csoda, hogy az isteni ellenőrzés alól kivont és sajnos lelke mélyéig romlott ember – ha humanista – egoistává, önzővé lesz, olyanná, akinek jelszava: „Ne foglalkozz mással, csak magaddal törődj, te vagy az első, a legfontosabb!

Erről az én kultusról, a mérhetetlen önzés kultúrájáról tanúskodik több józan társadalomkutató, szociológus társelmezése. Csak dióhéjban utalnék néhányra. Thomas Wolfe egy híres társadalomkritikus, a 70-es évekről írta, hogy azok az „Én évtizede”. Említettem már az amerikai társadalmat bemutató az „Önimádat társadalma” (1978) című könyvet, Christopher Lasch tollából, aki ugyanezt emeli ki. Kritikus hangot üt meg Paul Vitz, a *Psychology as Religion: Cult of Self-Worship* (1977) c. könyvében is, amiben rámutat, hogy a humanista pszichológia a keresztyén hitet pótolni hívatott világi vallássá lett – az én-imádat kultusza. Azután 80-as éveket – teljes joggal - „a mohóság korszakának” titulálták a társadalomkutatók. Azóta a helyzet csak rosszabbodott – világszerte.

Nem kell kimenni a házunkból, hogy lássuk, hová vezet az ateista humanizmus! Apák, anyák, gyerekek, akik úgy vélik, hogy körülöttem forog az életem, a családom, sőt! Aki ilyen, az senki előtt nem képes megalázkodni mérhetetlen hiúságában és büszkeségében! Nem bírja senkinek a tekintélyét elviselni maga felett: se szüleiét, se lelki vezetőét, se idősebb emberét, senkiét! Állandóan lázad minden tekintély ellen – zúgolódik, morog, s rombolni akar! Ez a gondolkodásmód minden, csak nem a békesség, harmónia forrása!! Ne csodálkozzunk a generációs feszültségeken! A humanizmus embertelenné tesz, ahogy azzá tette Rousseaut, vagy Gauguint, akik saját családjukat, gyerekeiket hagyták cserben. Az önmegvalósító én-kultusz „legszebben” a humanista diktatúrákban látszik. Hallgassuk a babiloni birodalom urát, Nabukodonozort: „nem ez é ama nagy Babilon, amit én építettem királyság házának, az én hatalmasságom ereje által, az én dicsőségem tiszteletére?” (Dán.4,27) Mindent én csináltam, a magam erejéből – magamnak köszönhetek mindent – a magam dicsőségére. Istenné teszed magad – írta Zimányi József és néhány lelkésztársa Sztálinnak, – s úgy is volt! A „humanizmustól csöpögő” szocializmus, naponta ismételte, hogy „a legfőbb érték az ember”, de közben világszerte százmilliónyit megöletett a vörös csillag égése alatt a Kommunizmus fekete könyve (1997) szerint.

Egy híres német filozófus és pedagógus volt Heinrich Weinstock. A második világháború után, a frankfurti egyetemen tartott egy előadássorozatot a modern

szellem kríziséről s ezt kiadta 1953-ban. A címe: Die Tragödie des Humanismus! Azt vizsgálja, hogy az emberközpontúság hogyan jelent meg a történelemben. Elindul ókori görögségtől, a latin nyelvterületen át, a középkoron, reneszánszon keresztül, a felvilágosodáson át eljut a XX. század közepéig. Kimutatja, hogy a világban levő gonoszságok tengere még mindig nem győzte meg az ember jóságában hívőket, még mindig hisznek az ember alapvető jóságában. Látták ugyan, hogy az ember kezében a hatalom újra meg újra kísértéssé lett s gögbe, erőszakosságba torkollott – de nem józanodnak ki. Ezer bizonyíték van, hogy ahol a hatalmat nem korlátozta tisztelet, vagy félelem, ott teljesen rosszul kezdték használni és hamar napfényre került az ember alapvetően gonosz jelleme. Az ember azt mondja: „nem hallgatok senkire, én akarok beszélni és a magam akaratát érvényesíteni.” H. Weinstock az 50-es években úgy hitte, hogy az elmúlt két világháború elég szörnyűséget idézett elő ahhoz, hogy az ember végre megszabaduljon a maga naiv idealista emberképétől és kidobja az alapvetően jó emberről szőtt illúzióit a kukába. De csak nézzünk ma körül és hallgassunk oda: miben reménykednek ma az emberek? Hol találnak mércét, reményt? Megint csak a jónak hitt emberben. Mindig újra felbukkannak reménységek, amik pozitív fordulatot remélnek az embertől, ha nem az egyéntől, akkor a csoporttól, vagy társadalomtól. Aki ma egy reálisabb reménységet keres, annak más alap után kell néznie, s le kellene mondania arról a naiv elképzelésről, hogy az ember alapjában véve, avagy lényegénél fogva tisztességes, szeretetteljes, jó, segítőkész és erre lehet apellálni is! Másban kellene hinnünk, pl. abban, hogy Istennek nem lehetetlen újjáteremteni egy embert a kegyelem által és megújítani – de épp ezt nem akarjuk. Az, hogy még mindig hiszünk magunkban, hisszük ezt a hazugságot magunkról – ez is isteni ítélet rajtuk! (S akkor még nem beszéltem, arról, hogy a humanista kiáltvány nyíltan keresztyén-ellenes! vagyis a humanizmus nyíltan Biblia és hit, keresztyénség-ellenes mentalitás – s itt ki is bújzik a szög a zsákból...)

Tehát nem is kell keresztyénnek lenni ahhoz, hogy lássuk, a legsötétebb szellemi háttérrel rendelkező ateista humanizmus, mint egyféle szekularizált keresztyénség, amelyik se Istenről, se az ember lázadásáról nem akar tudni, de persze meg akarná tartani az alapvetően keresztyén értékeket – milyen tragédiákhoz vezetett és vezet a családban, egyházban, társadalomban világszerte!

4) A humanizmus és a Biblia

a) A humanizmus szellemi gyökerei

A Bibliából tudjuk, hogy Isten az embert a Vele való kapcsolatba alkotta. A halat a vízbe, a madarat a tengerbe. Az embert a Vele való kapcsolatba. Az

embernek szüksége van Istenre. A Sátán rábírta, hogy az élő Istent elvesse és helyette – önmagát istenítsen meg! Emlékezzetek, hogy azzal csábította őszüleinket az Isten ellen fordulásra, hogy ha esztek, olyanok lesztek, mint az Isten. S őszüleink nem tudtak ellenállni ennek a tálcán eléjük kínált lehetőségnek – túl nagy volt a csábítás. „Éva lett az első humanista.” S bukásuk óta, Ádám és Éva minden utódja ugyanazt csinálja: nemet mond Istenre, de megisteníti magát – azt hiszi magáról: én vagyok az isten! Az emberiség szinte egy emberként hajlik meg nem csak holt-élettelen, hanem élő bálványok előtt – tulajdonképpen az ember bálványa előtt is! A sátánizmus emberközpontúsága is jelzi, hogy valóban sátáni inspirációjú gondolattal állunk szemben a humanizmusban – legyen az bármilyen szépen és kívánatosan csomagolva!

b) A humanizmus ítélete

Isten látja az ember önistenítését és haragszik ezért! S haragjában – ítél. Már itt ítél, amikor azt mondja: nos, isten vagy? Akkor legyél az! Lásd meg, hogy mekkora nagy istenség vagy te és mit tudsz magadból, családoból, világodból, életedből csinálni! Vedd csak kezvedbe a dolgodat és aztán lásd – milyen nagy bölcs vagy te! Ítélet rajtunk, hogy önmagunk szíve központjában állhatunk és utána isszuk ennek levét – mint láttuk az előzőkben. Mindez azonban semmi ahhoz az ítélethez képest, ami az utolsó napon szakad az önistenítő emberre – semmi az örök kárhozathoz képest! Az ember lehet, hogy azt hiszi, hogy játék ez a dolog, nem kell komolyan venni – nos, egy napon rájön, hogy nem volt játék – a legnagyobb bolondságot követte el, amit csak elkövethetett!

c) A humanizmus alternatívája

A humanizmus alternatívája – a keresztyénség – mégpedig a történelmi, bibliás keresztyénség! Ez hangoztatja elsősorban Isten központi szerepét a mindenségben! A Biblia szerint ugyanis a mindenség központjában – továbbra is és örökre a végtelen, személyes, egy és három Isten áll! Ő a dicsőségét féltékenyen őrzi és nem adja másnak! Aki azzal az igénnyel áll elénk, az első parancsolatban, hogy Ne legyen más Istenünk rajta kívül. Ennek fényében: a humanizmus nem más, mint bálványtisztelet, bálványimádás, pogányság – hiszen a legelső parancsolat megszegése bűn. A humanizmus az igazi keresztyénséggel lényegénél fogva nem fér össze. A valódi keresztyénség a Bibliának hisz és annak híve azt állítja-hirdeti, hogy a mindenség középpontjában Isten áll és nem az ember. Nem ketten állnak a mindenség középpontjában – hanem egyedül az élő végtelen, személyes Isten! Kibékíthetetlen ellentmondás van a bibliai keresztyénség hite és a humanizmus hite közt. Miközben az ember valóban páratlan, és a teremtettség összes többi része – állatok, növények, élettelen dolgok – felett áll, aközben a mindenségben a központi helyet az Isten fenntartotta magának és nem adta át az embernek.

Ezért nem létezik se humanista keresztyénség, se keresztyén humanizmus – fából vaskarika. A keresztyén lehet humánus, emberies, de nem lehet humanista.

Másodsorban a bibliás keresztyénség a Biblia – Isten kijelentése alapján - helyes önértékelésre tanítja az embert. Ha tisztán hirdetik a bibliai embertant, akkor felragyog az ember rendkívüli méltósága (Isten a maga képére alkotta), de nyomorúsága is (elbukott), az abból való szabadulása (megváltása Isten szeretetéből), csodálatos rendeltetése (éljen Isten dicsőségére), ami értelmet ad létének, továbbá örök élete Isten országában, ami páratlan perspektívát jelent neki. Mindezt hittel elfogadva, egészséges énképe lesz az embernek.

Itt újra rá kell csodálkozzunk azért arra a pontra, hogy Isten eljött közénk Jézus Krisztusban. S Jézus Krisztus meghalt és feltámadt azért, hogy Isten annak idején visszafogadja a Hozzá megtérőket! S e világban Isten szava megszólal, ez az örömhír – s ezzel hívja magához vissza az Őt nem istenítő, de bezzeg magukat istenítő bűnösöket! Hívja őket az evangélium által s mondja, hogy: megbocsátottam nektek, térjete vissza hozzám és engem istenítve, kezdjete új életet! Ne istenkedjete tovább! Hajoljate meg előttem és kövesséte gondolataimat, akaratomat! Aki szívében hisz az örömhírben és imádságban meghódol Előtte, az visszatér Hozzá! Ő Jézus Krisztusért kegyelmesen visszafogadta! Nincs más út Istenhez! Neki úgy tetszett, hogy az evangéliumba , igébe vetett hit – amit Ő munkál, – ez az út vezessen vissza hozzá. Ezzel, a kegyelem elfogadásával és szívünk odaadásával kezdődik a valódi keresztyén élet. Kétségtelen, hogy erre a pontra maga Isten kell, hogy eljuttasson minket! Nabukodonozorral is megtette. A fejedelemnek iszonyú megaláztatáson kellett átmennie, de ennek során megtanulta, hogy kicsoda ő és kicsoda az Isten. Lehet, hogy velünk is keményen kell bánnia az Úrnak, hogy eljussunk a büszkeségünk, hiúságunk, beképzeltségünk gonosz voltának belátására és az összetörettetésre. Istennek vannak eszközei erre. Kell alkalmazza?

Harmadsorban fontos megjegyeznünk, hogy miközben Istent ismerjük el végső valóságként, minden dolgok mértékének, aközben nem leszünk embertelenekké! Sőt: Urunk éppen arra tanít és képesít, hogy valóban szeressük embertársainkat! Tehát a keresztyénség nem azt jelenti, hogy irgalmatlan leszek az emberekkel – feleségemmel, gyerekeimmel, szomszéddal, munkatárssal, – sőt, épp ellenkezőleg! Láttuk, hogy olyan emberek, akik a humanizmust fennen hangoztatták, milyen szörnyűségeket követtek el a nevében s megértjük azt is, hogy ez nem véletlen, hanem sajnos a humanizmus lényegéből következik, hiszen ebben egy olyan lény isteníti meg magát, aki Istennel szembefordult és velejéig romlott. A humanizmus – az ember önistenítése – eleve magában hord minden gonoszsgot – nem lehet másképp. Persze a keresztyénség nevében is

követtek el gazemberségeket, de az nem következik a keresztyénség lényegéből – mert a keresztyénségben nem a bűnös ember áll a középpontban, hanem a végtelenül JÓ Isten. Aki megváltotta a mérhetetlenül gonosz embert a bűn hatalmából és lehetővé teszi, hogy győzzön romlott indulatai-vágyai felett és azt tegye, amit az Úr kíván tőle és Ő nem kíván az embertől gonosz dolgokat! A keresztyénnek, a legjobb humanistánál is humánusabbnak kell lennie!

Befejezés

Nos, mindezek tükrében válaszolni tudunk arra, hogy természetes és rendben lévő dolog-e a humanizmus? Nem az! A humanizmus nem más, mint az ember Isten ellen való lázadásának és önistenítésének – azaz a bűnnek – szalonképesnek álcázott manifesztálódása. Pedig ez az, ami egyszerűen örökre szalonképtelenné tesz Isten előtt. A humanizmus éles ellentétben áll a bibliás keresztyénséggel. Humanista vagy, vagy keresztyén, aki csakis egy valakit ismersz el a mindenség és életed központjának: a végtelen, személyes Szentháromság Istent?!

Ámen